

SUN OF KARAKUM – III [TALES]

KARAKUM GÜNEŞİ – III [MASALLAR]

*Ünal ZAL*¹

ABSTRACT

Tales which have been narrated orally mean lexially *as touching and meaningful statements, stories good in terms of manners and morality; a literary genre depicting extraordinary events happened to human beings and gods, which are generally generated by public, narrated orally, and handed down from generation to generation* (Turkish Dictionary 2005). The main aim of works written in this genre is to give advice to individuals and society, to help them comrehend certain facts and events, to educate, and entertain them. Works in this genre, though small in size, which were produced orally first, and then turned into written form carry great significance in terms of the message they convey. In other words, tales are like hidden seeds within the stone of fruit. Like big stones which have been eroded for centuries, and appeared so beautifully, tales are a collection of ideas which have been distilled for centuries. Therefore, tales are the best way to express human values succintly. The works in this genre can be regarded as distilled wisdom, and it is difficult to state them in another form. Tale and its elements which contain the accumulation of centuries can easily adapt to daily life, and remain lively in every period as they have a flexible structure. In this study, the tales, and their topics written by Ak Welsapar, one of the significant representatives of the current Turkman literature abroad, and his thoughts about this genre will be dwelt upon; also, on the basis of the works in this genre, some assessments will be made regarding the place, and significance of tales on Turkman literature, culture, and social life.

Key Words: Tale, Ak Welsapar, Turkman literature, Turkish dialects, Soviet Union.

Özet

Genellikle ağızdan ağıza geçerek günümüze kadar gelen masal, sözlük anlamı itibariyle *dokunaklı ve anlamlı söz, terbiye ve ahlaka faydalı olan hikâye; genellikle halkın ürettiği, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen olağanüstü olayların anlatıldığı edebi tür*'dür (Türkçe Sözlük 2005). Bu türde kaleme alınan eserlerde temel amaç, bireyi ve toplumu eğlendirmenin yanında onlara öğüt vermek, belli olgu ve olayları kavratmak ve onları eğitmektir. Önce sözlü olarak ortaya konan daha sonra ise yazılı hâle gelen bu türdeki eserler, hacim olarak küçük olmalarına rağmen vermek istedikleri mesaj açısından büyük önem taşırlar. Bir başka ifadeyle masallar, bir meyve çekirdeğinde saklı tohum gibidir. Denizdeki büyük bir taşın, yüzlerce yıllık yıpranmasından sonra küçük ve güzel bir şekilde ortaya çıkması gibi masallar da yüzlerce yıldan beri suyu sıkılmış ve sadece özü kalmış bir fikir topluluğu olarak okuyucunun karşısına çıkar. Bundan dolayı insani değerleri kısa ve öz bir şekilde sunmanın en iyi yolu masallardır. Adeta damıtılmış akıl ürünü diyebileceğimiz bu türdeki eserleri başka bir edebi formda sunmak oldukça zordur. Bunun yanında yüzyılların bilgi birikimini bünyelerinde barındıran masal ve unsurları, değişken bir yapıya sahip oldukları için hayata çok kolay bir şekilde uyum sağlar ve her dönemde canlı kalmayı başarır. Bu çalışmada günümüz Türkmen edebiyatının yurtdışındaki önemli temsilcilerinden biri olan Ak Welsapar'ın yazdığı masallar, konuları ve yazarın bu tür hakkındaki düşünceleri üzerinde durulacak; yine bu türdeki eserlerinden hareketle masalların Türkmen edebiyatı, kültürü, sosyal hayatındaki yeri ve önemi ile ilgili bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Masal, Ak Welsapar, Türkmen edebiyatı, Türk lehçeleri, Sovyetler Birliği.

¹ Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: unalzal@gmail.com

1. Giriş

Sözlük anlamı itibariyle masal, *dokunaklı ve anlamlı söz, terbiye ve ahlaka faydalı olan hikâye; genellikle halkın ürettiği, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen olağanüstü olayların anlatıldığı edebi tür* anlamına gelir (Türkçe Sözlük 2005).² Masallar genellikle nesir şeklinde olmalarına rağmen az da olsa manzum unsurları bünyelerinde barındırabilir. Başlangıç, orta ve son bölümlerinde belli ve kalıplaşmış ifadelerin bulunduğu bu türün kahramanları insan, hayvan ve olağanüstü varlıklardır. Gerçek hayatta olması mümkün olmayan olaylar “masal dünyası” adı verilen belirsiz bir zaman ve mekânda gerçekleşir (Çetinkaya 2007: 9).

Masallarda birey ve toplumu eğlendirmenin yanında onlara öğüt vermek, belli olgu ve olayları kavratarak onları eğitmek temel amaçlardan bazılarıdır. Önce sözlü olarak ortaya konan ve daha sonra yazılı hâle gelen bu türdeki eserler, hacim olarak küçük olmalarına rağmen vermek istedikleri mesajlar açısından oldukça büyük ve önemlidir. Bir başka ifadeyle masallar, bir meyve çekirdeğinde saklı tohum gibidirler. Onlarda yüzlerce yıldan beri suyu sıkılmış ve sadece özü kalmış bir fikir topluluğu mevcuttur. Tıpkı denizdeki büyük bir taşın yüzlerce yıllık yıpranmasından sonra ortaya küçük ve güzel bir şekilde çıkması gibi. Bundan dolayı insani değerleri kısa ve öz bir şekilde sunmanın en iyi yolu masallardır. Âdeta damıtılmış akıl ürünü diyebileceğimiz bu türdeki eserleri başka bir edebi formda sunmak oldukça zordur. Bunun yanında yüzyılların bilgi birikimini bünyelerinde barındıran masal ve unsurları, değişken bir yapıya sahip oldukları için hayata çok kolay bir şekilde uyum sağlar ve her dönemde canlı kalmayı başarırlar.

Bu çalışmada günümüz Türkmen edebiyatının yurtdışındaki önemli temsilcilerinden biri olan Ak Welsapar'ın yazdığı masallar, konuları ve yazarın bu tür hakkındaki düşünceleri üzerinde durulacak; yine bu türdeki eserlerinden hareketle masalların Türkmen edebiyatı, kültürü, sosyal hayatındaki yeri ve önemi ile ilgili bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

2. Ak Welsapar'ın Masal Hakkındaki Görüşleri

Roman,³ hikâye⁴ ve şiir⁵ türünde birçok eser kaleme alan Türkmen edebiyatının yurt dışındaki önemli temsilcilerinden olan Ak Welsapar,⁶ masal türünde de eserler yazmıştır. Ak Welsapar'ın Türkmençe, Rusça ve İsveççe olarak yazdığı üç masal kitabı her üç dilde ayrı ayrı

² Masal ve tanımı için bkz. *Türkçe Sözlük* (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara; Devellioğlu, Ferit (2005), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara; Oğuz, M. Öcal vd., (2007), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara; Boratav, Pertev Naili (1982), *Folklor ve Edebiyat 1*, Adam Yayınları, İstanbul; Elçin, Şükrü (1981), *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara; Çetinkaya, Zeynep (2007), *Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

³ Bkz. Zal 2015a.

⁴ Bkz. Zal 2015b.

⁵ Bkz. Zal 2015d.

⁶ Yazarın hayatı hakkında bilgi için bkz. Zal 2015a.

yayınlanmıştır. Söz konusu kitapların içinde birçok masal bulunur. Bu masallardan 1. *Soltanyň gyzy Solmaz*, 2. *Suw aty*, 3. *Dyrnajyk*, 4. *Horazyň şagala öýlenişi*, 5. *Gurbaga näme üçin warryklaýar?*, 6. *Doňuz näme üçin batga dörýär?*, 7. *Anthor patyşa*, 8. *Kesejik*, 9. *Bagşy ýigit hem döw*, 10. *Serçe we göçemen guşlar*, 11. *Gün hakynda erteki yazara aittir*. 1. *Ak ýylan hem gara ýylan*, 2. *Hatly tilki*, 3. *Pişik we syçan*, 4. *Kim kimden gorkdy?*, 5. *Ajap aýdymyň öýi*, 6. *Üç dogan*, 7. *Ak möjek*, 8. *Dirilik suwy*, 9. *Üç hyjuw*, 10. *Altyn aşyk* gibi masallar ise Türkmen edebiyatında var olup Ak Welsapar tarafından yeniden yazılmıştır.

Yazdığı masalların kaynağının Türkmen kültür ve folkloruna dayandığını belirten Ak Welsapar, sanat ve edebiyat hayatında onlardan çok şey öğrendiğini söyleyerek masal konusundaki düşüncelerini şöyle dile getirir:

“Bütün ömrüm boyunca Türkmen masallarını çok sevdim ve onlardan birçok şey öğrendim. Hiçbir zaman Türkmen masallarından ve halk yaratıcılığından büyük olamam ve olmak da istemem. Çocukluktan beri Türkmen masallarına aşığım. Annem, babam ve akrabalarım küçükken bana birçok masal anlattı. 1960’lı yıllarda Türkmen köylerinde televizyonlar olmadığı için masallardan başka etkili hiçbir şey yoktu. Bundan dolayı masallar beni bilinmedik dünyalara, fantastik bir âleme alıp götürürdü. O hayal dünyası o kadar güzel, çekici ve ilginçti ki oraya girdikten sonra bir daha asla çıkmak istemiyordum. Bizim masallarımızın dünyasında mertlik namertlikten, güzellik çirkinlikten değerli ve üstündü. Savaşlarda kahramanlık korkaklıktan her zaman öndeydi. İşte benim bildiğim ve bana anlatılan bu masal dünyasında hakiki sevgi, dostluk, yiğitlik ve merhamet vardı. İyilikler her zaman kötülüklerden önce gelirdi. Sosyal hayatta hiç kimse masalarda anlatılan bu değerlerin aksini düşünmüyordu. Nesiller anlatılan bu masal kahramanlarının etkisi altında büyümüşlerdir. Bundan dolayıdır ki Türkmen hafızasında bu masallar ve yaratıcılığının rolü çok büyük olmuştur.”⁷

Kendi masallarını, hikâyelerini, destanlarını, ninnilerini, bilmeden duymadan yetişen bir Türkmen’i düşünmenin çok zor olduğunu ifade eden yazar, devamında duygularını şöyle dile getirir:

“Ne zaman bu zenginliklerle büyümemiş, beslenmemiş ve onlardan haberi olmayan bir Türkmen’le karşılaşsam ondan korkarım. Bu zenginliklerden nasibini almadan yetişen bir Türkmen âlim, mühendis, doktor olabilir ama böyle bir Türkmen’e yüreğim sızlar. Çünkü büyük bir dağdan akan tatlı bir çeşmeden herkes su içerken bunlar içmemişlerse onunla neyi konuşabilirsin? Hangi derdini anlatacaksın, yüreğini nasıl açacaksın? Seni insanlığa taşıyacak, güzelliklere ulaştıracak, seni yükseltecek hangi özelliği olacak? Böyle bir zenginlikten yüz çeviren birisine yüreğin nasıl dayanacak ve sızlamayacak?”

⁷ Masalla ilgili bu bilgiler Ak Welsapar ile 2014 yılında yapılan mülakattan alınmıştır. Aynı röportajdan alınan bilgiler için bundan sonra dipnot kullanılmayacaktır.

Orta asırlarda anlatılan edebi türlerin birçoğunun yok olup gittiğini belirten Ak Welsapar, insanlık dünyasında ve ruhunda ilk türeyen masalların belki hâlâ yaşamaya devam ettiğini belirtir. Onların dün ve bugün olduğu gibi gelecekte var olacağına, insanlar yaşadıkça masal türünün yaşayacağına inanır.

Masalların tür olarak değişken bir yapıya sahip olduğunu ve hayata çok kolay bir şekilde uyum sağlayarak canlı kaldığını düşünen Ak Welsapar, günümüzde masal yazmasının sebebini soranlara ise:

“Bazen insanların bugünkü yaşamlarına uygun olan bilgileri masalarda bulmak çok daha kolaydır. Bu damıtılmış akıl ürünlerini başka bir formda sunmanın imkânı yoktur. Bundan dolayı masal yazmak insani değerleri kısa ve öz bir şekilde sunmanın en iyi yollarından biridir. Bazen bir romanın vereceği mesajı bir masalda vermek mümkündür. Ama ona bu ustalığı verebilersen...” şeklinde cevap verir.

Bir sayfalık masalın yüzyıllık bir halk tecrübesini içinde sakladığını belirten Ak Welsapar fikirlerinin devamında şöyle der:

“Masal meyvenin çekirdeğinde saklı olan tohumdur, özdür. Bütün ömrüm boyunca masallarla uğraştım. Fakat hiçbir zaman onlardan sıkılmadım. Her zaman onlara karşı hayranlığım artıyor, azalmıyor. Sana göre basit olan yarım sayfalık bir masalı yazmanın imkânı yoktur. Çünkü bu masalarda yüzlerce yıldan beri suyu sıkılmış ve sadece özü kalmış bir fikir topluluğu vardır. Bir yazar olarak yirmi yılda böyle bir eseri kaleme almak herkese nasip olmaz. Bize kadar gelen bu masallar belki bu kadar kısa değil çok uzundu. Tıpkı denizdeki büyük bir taşın yüzlerce yıllık yıpranmasından sonra ortaya küçük ve güzel bir taş şeklinde çıkması gibi. Bundan dolayı güzel masallar uzun yıllar boyunca yaşamış ve yaşamaya devam edeceklerdir.”

Ak Welsapar, geçmişte anlatılan birçok masalın bugün kaybolarak sadece bazı küçük bölümlerinin kalmasından dolayı Türkmen masallarını yazmaya başlar. Yine Türkmenin ruhunu iyileştirecek bir ilaç ve merhem bu masalların içinde bulunabileceğine olan inancı da onu bu türü yazdırmaya ayrıca sevk eden sebeplerden bir diğeridir. Masalların, edebi türler içinde en derin mesajı ve özü sakladığını savunan yazar, gelecekte de masal yazmaya devam edeceğini belirtir.

3. Masallar

3. 1. Akyılan ile Karayılan

Ak Welsapar'ın kaleme aldığı *Akyılan ile Karayılan* masalı, yazara göre Türkmen halk masallarının en önemlilerinden biridir. Bu masalda orta asır Türkmen felsefesi ve yaşayışı hakkında çeşitli bilgiler edinmek mümkündür. Yazar, Türkmenlerin çok eski zamanlardan beri bu kadar ileri düzeyde bir felsefeye ulaşmış olmalarını oldukça önemser. Söz konusu masalda iyilik ile kötülük arasındaki mücadele ele alınır ve masal kahramanlarından Akyılan iyiliği, Karayılan ise kötülüğü temsil eder. Türkmenler arasında, iyilik ile kötülüğün birbiriyle devamlı mücadele hâlinde olduğu ve bunların birbirlerini tamamen yenemeyeceği bilinir. Ayrıca iyilik ve kötülüğü temsil eden Akyılan ile Karayılanın birbirinin düşmanı oldukları gibi biri olmadan diğerrinin olamayacağı gerçeği kabul edilir.

Hayır ile şerrin arasındaki bu mücadelenin kıyamete kadar devam edeceği anlatmaya çalışan Ak Welsapar'a göre, kötülüğün galip gelmesi hâlinde yeryüzü haritadan silinecektir. Yine bu dünyada daima iyilik olursa o zaman bunun bir anlamı kalmayacak ve hiçbir ilerleme olmayacaktır. İlerlemenin olmadığı yerde ise daha büyük bir karanlık ortaya çıkacak ve her şeyi yutacaktır. Söz konusu masalın konu kısaca şöyledir:

Akyılan ile Karayılan arasında ezelden beri devam edip gelen bir kavga vardır. Bu kavgada Akyılan iyiliği, Karayılan ise kötülüğü temsil eder. Bu mücadelenin ortasında ise, geçimini çölde topladığı ağaçları pazarda satarak sağlamaya çalışan yaşlı bir adam bulunur. Bu kişi yaşının ilerlemiş olması sebebiyle büyük ağaçları değil, daha çok küçük çalıları toplayarak eşeğine yükler ve pazara götürüp satar. Yine bir gün çölde odun toplarken bir hortum oluşur ve yaşlı adamın önüne kadar gelerek ak bir yılanı döndürür. Bundan korkan yaşlı adam ne yapacağını şaşırır. Bu arada yılan yaşlı adama korkmamasını söyler ve kendisini, arkasından gelen büyük bir düşmandan korumasını ister. Yaşlı adam gücünün onu korumaya yetmeyeceğini belirtir. Fakat Akyılan kendisinin bir iğneye dönüşeceğini, eğer cebine koyarsa koruyabileceğini belirtir. Bunu kabul eden yaşlı adam iğneye dönen Akyılanı alır ve cebine koyar. Hemen ardından korkunç bir hortum şeklinde gelen Karayılan yaşlı adamın önünde durur ve Akyılan'ı görüp görmediğini, buradan geçip geçmediğini sorar. O da Akyılan'ı görmediğini fakat yanından bir ak hortumun geçip gittiğini söyler. Bunun üzerine Karayılan yaşlı adamın gösterdiği yöne doğru hızlıca gider. Karayılan gözden kaybolduktan sonra yaşlı adam cebinden iğneyi çıkarır ve bu iğne yeniden Akyılan'a döner.

Akyılan yaşlı adama canını kurtardığı için bir vefa borcu olduğunu düşünerek "Dile benden ne dilerse!" der. O da yaşlı olduğu için gücünün olmadığını, her gün bu küçük ağaçları toplamasını ve eşeğine yüklemesini ister. Bunun dışında başka bir dileğinin olmadığını belirtir. Akyılan ise bu dilek karşısında ona hayran olur ve "Ben bu çölün sultanıyım. Bu kadar küçük bir şey mi benden istiyorsun?" der. Yaşlı adam: "Evet, benim isteğim bu kadar, başka bir şey istemiyorum. Geriye kalan işlerimi kendim yaparım." şeklinde cevap verir. Akyılan bu isteği kabul eder ve okuyacağı bir duadan sonra istediği ağaçlara elini dokundurduğunda dileğinin yerine geleceğini söyler. Akyılan'ın duası şöyledir: "Akyılan'dan, Karayılan'dan! Bu yaşlı adamın dileği yerine gelsin." Bunun yanında Akyılan derisinden kopardığı bir parçayı yaşlı

adama verir. Ağaçları toplama işinin dışında başına bir iş geldiği ve yardıma ihtiyacı olduğu zaman kendi derisinden kopardığı bu parçayı yakmasını ve yardım istemesini ona söyler.

Bundan sonra yaşlı adam ağaç toplamaya geldiğinde beğendiği ağaçlara dokunur ve onlar hemen bir araya gelir ve eşeğin üstüne yüklenir. Günde neredeyse iki kez pazara getirdiği bu ağaçlar kaliteli olduğu için hemen satılır.

Bu şekilde yaşlı adam kısa sürede çok zengin olur. Kendisine yeni bir ev, karısına da altın ve gümüş yüzükler alır. Bunu gören komşusu onu çok kıskanır ve bu zenginliğin nereden geldiğini merak eder. Bunu öğrenmek isteyen komşusu yaşlı adamı takip eder. Ormana geldiği zaman gördükleri karşısında şaşkına döner ve durumu sultana haber vermek için hızlıca şehre doğru koşmaya başlar. Yolda giderken Karayılan'ın kuyruğuna basar. Karayılan bu adama çok kızar ve neden dikkatli olmadığını sorar. Karşılıklı konuşmalardan sonra adam özür diler. Bu sohbetten beklemediği bir bilgiyi elde eden Karayılan durumu hemen anlar ve "Benim adıma yapılan duayı geri alıyorum." der. Bu sır ifşa olduktan sonra eşeğin üstündeki bütün ağaçlar yere düşer ve yeniden eski hallerine dönerler. Yaşlı adam küçük ağaçları toplar ve şehre gelir. Şehirde bu yaşlı adamı gören sultanın kızı ona acır ve ona bir kâse su verir. Bu durumu gören kötü bir kişi durumu sultana haber verir ve yaşlı bir adamın kızıyla konuştuğunu söyler. Buna çok kızan sultan yaşlı adamın evinin elinden alınmasını, kırk kamçı vurulmasını ve şehirden atılmasını emreder. Şehirden kovulan yaşlı adam ve eşi çölde perişan bir hâle düşerler. Bir anda Akyılan'ın kendisine verdiği deriyi hatırlar ve hemen onu yakar. Yılanın derisini yakar yakmaz karşısında Akyılan'ı görür. Akyılan kendisinden ne istediğini sorar. Yaşlı adam ise ölmek üzereyken "Su, su istiyorum!" der. Akyılan hemen: "Akyılan'dan, Karayılan'dan burada bir çeşme olsun." der ve içinden soğuk ve tatlı bir su akmaya başlayan bir çeşme meydana gelir. Yaşlı adam ve eşi bu sudan içer ve daha sonra başından geçen olayları Akyılan'a anlatır. Akyılan, adama üzülmemesini, kendisi için bu çölde bir saray yapacağını ve başında altın bir horozun öteceğini söyler. Hemen dua eder ve duası kabul olur. Artık çölün ortasında büyük bir saray ve üstünde öten altın bir horoz vardır.

Bir süre sonra geziye çıkan padişah çöldeki bu sarayı görür. Bu durumu araştırması için adamlarını gönderir. Olayın aslını öğrenen padişahın adamları konuyla ilgili kendisini bilgilendirir. Padişah bu yaşlı karı kocayı hemen huzuruna getirmelerini emreder. Adamlar bunları almaya giderken Akyılan yaşlı adamların yanında ortaya çıkar ve bir istekleri olup olmadıklarını sorar. Yaşlı adam korktuklarını ve bu adamları geri göndermesini ister. Akyılan bu isteği kabul eder. Padişahın adamlarını çok kötü bir şekilde hırpalayarak saraya geri gönderir. Bu olay iki kez tekrarlanır. Bu durumdan haberdar olan Karayılan kendi adına yapılan duayı geri alır ve yaşlı adamın çöldeki evi yıkılır ve açıkta kalırlar.

Masalın devamında Akyılan ile Karayılan karşılaşır ve aralarında korkunç bir savaş başlar. Yerde ve gökte devam eden bu korkunç savaş sonunda Akyılan'a yenilen Karayılan kaçarak canını zor kurtarır. Yaşlı adam Akyılan'a, onu yenmesine rağmen onu neden öldürmediğini sorar. Akyılan şöyle cevap verir: "Ben onu yenebiliyorum ama öldüremiyorum. Bu sefer benden büyük bir darbe yedi, artık uzun zaman geri gelmez." Bundan sonra yaşlı adam için tekrar dua eder ve eskisinden daha güzel bir saray meydana gelir. Dört bir tarafında kubbeler olan bu sarayın her bir burcunda bir altın horoz öter.

Bunu gören sultan ve veziri yaşlı adamı öldürmeye karar verir. Yaşlı adamın evine yaklaştıklarında Akyılan yaşlı adamdan onlara ne yapmasını sorar. Yaşlı adam, “Onları öldürme, fakat padişah eşek; veziri ise onun yavrusu olsun, devamlı sarayımın etrafında anırarak dönsünler!” der. Akyılan dua eder, padişah ile veziri eşek ve sıpaya döner. Bunu gören yaşlı adam bir süre sonra şöyle der: “Hayvan olarak yaratılan varlıklar sonradan hayvana dönen varlıklardan daha iyidir. Bundan dolayıdır ki, bu acizleri tekrar insan yap.” diye Akyılan’a ricada bulunur. Akyılan bunları tekrar eski hallerine çevirir. İnsana dönen padişah ve veziri pişman olur. Padişah yaşlı adamın kendisinden daha insancıl olduğunu belirterek sultanlıktan çekilir ve sultanlığı ona bırakır. Padişah olan bu yaşlı adamın ülkesi ise uzun yıllar huzur ve adaletle yönetilir, insanlar mutlu bir şekilde yaşar.

3. 2. Azat Edici [Kurtarıcı]

Azat Edici [Kurtarıcı] yazara ait diğer bir masalın adıdır. Ak Welsapar’a göre bu masalda anlatılanlar orta asırlardan beri atalarından kendilerine verilmek istenen bir öğüttür. Tarih boyunca insanlar arasında iyiliği istismar edenler çok olmuştur. Birçok kavim, özellikle kendi içinden çıkan, kötü niyetli kişiler tarafından kandırılarak büyük felaketlere uğramıştır. Bu durum karşısında yeryüzündeki her insanın mutlaka uyanık olması ve bu tür yalanlara inanmaması gerektiği mesajının verildiği masalın konusu kısaca şöyledir:

Tilkinin biri, eskiden insanların yaşadığı bir yerden geçer. Bu esnada tatlı bir maddenin kâğıdını bulur. Bu kâğıdı evirip çevirdikten sonra ne yapacağını bilemez. Ama hoşuna gittiği için bu kâğıdı bir türlü atmaz istemez. Sonunda bir çare bulur ve onu alnına yapıştırır. Daha sonra çöldeki diğer tilkilerin yanına varır. Arkadaşları alnındaki kâğıdı görünce ne olduğunu sorar. Arkadaşlarına şöyle der: “Siz bunun ne olduğunu bilmiyor musunuz, haberleri duymadınız mı?” Diğerleri hiçbir şey bilmediklerini ve duymadıklarını söyler. Buna karşılık tilki: “Bu alnımda gördüğünüz kâğıt çok önemli bir şeydir. Bu kâğıt bütün tilkilerin özgür olduklarını gösteren bir belgedir. Bu günden sonra bütün tilkiler özgürdür. Çünkü avcılar bana verdikleri bu yazıyla bütün tilkilerin artık özgür bir şekilde istedikleri gibi yaşayabileceklerini söyledi. Ben bu kâğıdı avcılardan aldım ve sizi onlardan kurtardım.”

Bu haberi duyan tilkiler çok mutlu olur. Anlaşma kâğıdını getiren tilkiye teşekkür eder ve kendilerinden yaptığı bu iyiliğine karşılık ne istediğini sorarlar. Alnında kâğıt olan tilki, kendisini onlar için bir kurtarıcı ve serdar olarak kabul etmelerini, bunun dışında başka herhangi bir isteğinin olmadığını söyler. Diğer tilkiler onun bu isteğini büyük bir memnuniyetle kabul eder. O günden sonra büyük bir mutluluk duyan tilki sürüsü artık rahat bir şekilde yiyip içip yatar.

Günlerden bir gün avcılar bunların yakınına kadar gelir. Tepenin üstündeki tilki sürüsünü gören avcılar, kendilerinden korkmayan bu tilkiler karşısında çok şaşırır. Avcıların köpekleri hemen tilki sürüsünün üstüne hücum eder. Saldırıyı ilk olarak alnında kâğıt olan kurtarıcı tilki görür ve derhal kaçmaya başlar. Diğer tilkiler onun izinden gitmeye çalışır. Fakat bir süre sonra, son zamanlarda aldıkları kilolar yüzünden ayakları vücutlarını taşıyamaz hâle gelir. Artık daha fazla gidemeyeceğini anlayan tilkiler koşmayı bırakıp liderlerine şöyle der: “Ey aziz

serdarımız! Biz niçin kaçıyoruz? Dön ve alınıdaki belgeyi avcılara göster, bizi rahat bıraksınlar.” Bunu duyan kurtarıcı tilki arkadaşlarına şöyle seslenir: “Ben size, sizin istediğiniz bir şey söyledim. Siz de ona inanıp kulak verdiniz. Ama size doğrusunu söyleyecek olursam, tilkilerin elindeki en önemli belge onların ayaklarıdır. Bunun için durmayın ve hemen kaçın.”

Bu cevaptan sonra tekrar kaçmayı deneyen tilkilerin ayaklarında derman kalmaz ve köpekler kendilerine iyice yaklaştığı zaman kurtarıcı tilkiden sorarlar: “Ey bizim serdarımız, biz seninle tekrar ne zaman görüşeceğiz?” Büyük bir tepenin üstünde olan kurtarıcı tilki aşağıya dönüp şöyle der: “Bu hayatta belki bir daha görüşmek mümkün olmayabilir. Ama ben sizinle deri fabrikasında bir gün mutlaka görüşeceğim. O zaman ben kesinlikle sizin tarafınızda olacağım ve istediğiniz her konuda size yardımcı olacağıma dair söz veriyorum.” Bu kısa konuşmadan sonra kurtarıcı tilki hızlıca kaçarak gözlerden kaybolup gider. O günden sonra bu tilkiyi bir daha gören olmaz. Ama onun hakkında anlatılanlar günümüze kadar gelir.

3. 3. Suw Aty [Su Atı]

Ak Welsapar, sadece var olan veya kaybolmaya yüz tutmuş Türkmen masallarını yeniden kaleme almakla kalmayıp aynı zamanda kendisi de yeni masallar yazmıştır. Yazarın yayımladığı on bir masalı vardır. Bunlardan biri de *Suw Aty [= Su Atı]* adlı masaldır. Bu masalda geçmiş zamanda olağanüstü varlık ve kahramanlarla farklı farklı mekânlarda meydana gelen olaylarda *anne ve babaya sahip çıkma, kötülöklere ve haksızlıklara karşı mücadele, halka yardım etme, bir amaca ulaşmak için yapılan mücadele, hastalara yardım etme, eşlere karşı vefa ve Türkmen kültüründe at ve önemi* gibi milli izleri görmek mümkündür. “*Bir bar eken bir yok eken*” [*Bir varmış bir yokmuş*] tekerlemesiyle başlayan masalın konusu kısaca şöyledir: Eski zamanlarda bir şahın iki yiğit oğlu varmış. Bu delikanlılar ava çıkıp avlanırlarmış. Bir gün yaşadıkları ülkenin padişahı hastalanır. Bütün tedavilere rağmen bir türlü iyileşmez. Sonunda bir doktor bülbülgöyü⁸ sesi ile padişahın iyileşebileceğini söyler. Padişah da kim bu kuşu yakalayıp getirirse ona kızını vereceğine dair söz verir.

Bu haberi duyan iki kardeşin büyüğü Ayhan diğer kardeşine: “Sen anne ve babamıza bak, ben gidip o kuşu getireceğim.” der ve evden ayrılır. Aradan uzun zaman geçer fakat bir türlü geri dönmez. Sonunda kardeşi Günhan, anne ve babasından izin isteyerek kardeşini bulmaya gideceğini söyler. İlk başlarda ailesi izin vermek istemese de çocuk ısrar eder ve yola çıkar. Bir süre sonra gittikten sonra önündeki yol üçe ayrılır. İlk iki yolun Birinin gidiş ve dönüşü mümkün olmasına rağmen üçüncü yolun sadece gidişi olup dönüşü yoktur. Bunu gören Günhan kardeşinin geri gelmediğini düşünerek sadece gidişi olan yolu tercih eder. Bir süre gittikten sonra evden aldığı yemeği yavaş yavaş azalmaya başlar. Sonunda bir ırmağın kenarına gelir ve buradan geçmenin imkânsız olduğunu görür. Nihayetinde burada yatıp dinlenmeye karar verir. Bu şekilde birkaç gün geçer. Yine suyun azalmasını beklediği günlerin birinde gece Günhan’ı uyku tutmaz. Kardeşini ve nelerle karşılaşacağını düşünürken bir anda suyun içinden bir atın çıktığını ve ırmağın kenarında otlamaya başladığını görür. O anda babasının “su atı bir aylık yolu bir günde gider” sözünü hatırlar ve bu atı yakalayıp evcilleştirmeyi düşünür.

⁸ Bülbülden daha büyük ve sesinin şifalı olduğuna inanılan bir kuş.

Ondan sonra ırmağın kenarında bulunan yetişmiş kamışlardan keserek bir müzik aleti yapar. Bu aletle çeşitli müzik sesleri çıkararak atı yakınına getirir. Bir süre sonra ise yerden kopardığı çimenleri atın önüne koyar. Günhan kendisinden korkmayan bu atla önce dost olur sonra onu evcilleştirir. En sonunda babasının övdüğü su atına binerek ırmağı geçer ve başka bir ülkeye gelir. Buradaki insanların perişan bir hâlde olduğunu fark eder. Niçin bu duruma düşüklerini sorar. Orada yaşayanlardan biri “ülkelerinin bir dev tarafından basıldığını” söyler. “Sen bir önceki devi öldürdükten sonra onun yerine daha beter kara bir dev geldi. O her yıl kara bir rüzgâr gibi gelip bizim yetiştirdiğimiz ürünleri alıp götürüyor.” diye sızlanır.

Bu sözleri duyan Günhan kardeşinin buradan geçtiğini bilir ve oradakilere: “Sizin padişahımız niye bu devle savaşmıyor?” diye sorar. Adamlar “padişahımız bu devle nasıl savaşsın? Onun tek kızı bu devin elinde esir. Padişahta onunla savaşacak güç mü kaldı?” şeklinde cevap vererek boyunlarını bükerek. Bundan sonra Günhan bu kara devle savaşmaya karar verir ve atını devin bulunduğu tarafa doğru sürer. İnsanlar Günhan’ın bindiği atı küçümseyerek devle savaşmaya gitmemesi için onu ikna etmeye çalışırlar. Fakat Günhan kimseyi dinlemez ve yoluna devam eder. Devin bulunduğu yere varır. Onunla hemen savaşmayıp bir gün dinlenir. Ertesi sabah dev ava gittiğinde onu arkadan takip eder ve dağın içindeki mağarada bir kızın ağladığını görür. “In misin cin misin?” diye sorar. Bir süre sonra kız korkarak sesin geldiği yöne doğru yüzünü çevirir ve “Kurtarıcı! Geldin mi?” diyerek oğlanın boynuna sarılır. “Sen boz devi öldürdükten sonra daha korkunç ve merhametsiz bir kara dev geldi. Artık o eski günlerimizden eser kalmadı” diyerek hıçkırığa hıçkırığa ağlar. Günhan, kardeşinin buradan geçtiğini bilmesine rağmen bu sırrını kızı anlatmaz, kendisinin kara devi öldürmeye geldiğini söyleyip kızdan yardım ister.

Avdan dönen dev dinlenirken kız, Günhan’ın bir an önce kaçıp canını kurtarmasını isteyerek kendi kaderinde ne varsa onu göreceğini söyler. Günhan bu teklifi kabul etmez “ölü veya diri, sonuç ne olursa olsun beraber olacağız” der. Daha sonra karşılaştığı devi uzun bir mücadeleden sonra yener ve başını keser. Padişahın kızı Ayna’yı atının tergisine atıp hükümdarın huzuruna getirir. Padişah önce kızını daha sonra da tahtını Günhan’a verir.

Günhan düğünden hemen sonra atına binerek kardeşini aramaya devam eder. Yolda yaşlı bir kadına rastlar ve ona yardım eder. Yaşlı kadın bu iyiliği karşısında Günhan’ın aradığı kuşu nasıl bulacağını ona söyler. Bülbülgöyü kuşunun perilerin padişahı olan Hürpaşa’nın elinde olduğunu belirtir. Eğer bu padişahın üç şartını yerine getirirse istediği kuşa ulaşacağını ona anlatır. Bu şartlardan biri onunla *güreş tutmak*, biri *at yarıştırmak* ve sonuncusu da *sırlı yüzüğü bulmaktır*. İlk ikisinden galip çıkan Günhan sırlı yüzüğü de bulur ve getirip Hürpaşa’ya vererek karşılığında istediği kuşu alır.

Bu durum karşısında şaşırان Hürpaşa ona teşekkür eder. Günhan ise kendisine teşekkür etmesi yerine kaybolan kardeşini nasıl bulacağı konusunda ondan yardım ister. Hürpaşa, ona kartalların padişahının elinde olan kardeşini nasıl bulacağını ve Bülbülgöyü ile onu nasıl tekrar canlandıracağını anlatır. Günhan kardeşinin kemiklerini bulur ve onu yeniden canlandırır.

Bundan sonra iki kardeş büyük olan kardeşin ülkesine gelirler. Orada bulunan Ayhan'ın karısını da alarak ata yurtlarına dönmeye karar verirler.

Kendi ülkelerin geldiklerinde halkın perişan bir hâlde olduğunu görürler. Bunun sebebinin ne olduğunu araştırdıklarında vatanlarının merhametsiz bir dev tarafından basıldığını öğrenirler. Uzun bir mücadeleden sonra bu devî öldürüp halkı onun zulmünden kurtarırlar. Bu devî kendilerinin öldürdüğünü iddia eden halktan bazı kişiler ise Günhan ve Ayhan'ın ortaya koydukları deliller karşısında mahcup olup cezalandırılır.

Günhan, padişahın hastalığını iyileştirecek olan Bülbülgöyü kuşunu hükümdara verir. Bu duruma çok sevinen padişah önce kızı Dünya'yı onunla evlendirir ardından da "ben artık yaşlandım" diyerek tahtını ona bırakır. Kırk gün kırk gece sazlar çalınır türküler söylenir. Bu saz ve türkülerin sesine bülbülün sesi de karışır ve padişah iyileşir.

Masalın sonunda ise Ayhan karısı ile kendi ülkesinin padişahlığına geri döner. Günhan ise öz yurdunda kalıp halkını adalet ile yönetir. Ne zaman ülkesini gezmek istese evcilleştirdiği su atına binerek çok kısa bir sürede her yeri gezip dolaşır. Türkmen aksakalları kendi atlarının soyunun işte bu su atından geldiğini iddia ederler. Gerçek olsun olmasın bilinen bir şey var ki, o da Türkmen atlarının en az su atı kadar hızlı ve kuvvetli oluşudur.

3. 4. Almaşylan [Çalınan Çocuk]

Ak Welsapar'ı diğer Türkmen yazar ve şairlerinin birçoğundan ayıran onun uluslararası alanda tanınan bir yazar olmasıdır. İsveç'te yaşamasının yanında İngilizce, İsveççe ve Rusça gibi dünya dillerini biliyor olması ve eserlerinin bir kısmını bu dillerde de yazması onun uluslararası alanda tanınmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca bu dillerde yazılan tanınmış eserleri Türkmenceye çevirmesi kendi kültürüne olan büyük katkısının göstergelerinden biridir. Örneğin İsveçli Nobel ödüllü yazar Selma Lagerlöf'ün (1858-1940) dünya çocuk edebiyatının en meşhur eserlerinden biri olan ve daha yazarı hayattayken altmıştan fazla dile çevrilen *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* [*Nils Holgersson'un İsveç'e Seyahati/ Serüvenleri*] adlı eserini Türkmenceye çevirir.

Yine aynı yazarın roman-masal karışımı tarzında kaleme aldığı bir başka eseri *Bortbytingen*'i [*Cadıların Çaldığı Çocuk*] Türkmenceye *Almaşylan* [*Çalınan Çocuk*] adıyla çevirir. Ak Welsapar bu eseri Türkmenceye çevirmesinin sebebinin şöyle açıklar: "Bu eser yaklaşık yüz yıl önce yazılmasına rağmen konu itibarıyla bugün hâlâ önemini korumaktadır. Çünkü bu eserde işlenen konu evrenseldir. Kâinata bulunan her bir canlının bir değeri vardır ve onlar yaşama hakkına sahiptirler. Hiç kimse onların bu yaşama hakkını ellerinden alma hakkına sahip değildir. Bundan dolayı onlara karşı saygılı olmak gerekir. Bizim onun varlığına saygı duymamız boynumuzun borcudur."

Almaşylan [*Çalınan Çocuk*] adıyla Türkmenceye çevrilen eser, zengin bir çiftçinin karısı ve uzun yıllar sonra sahip oldukları çocuğuyla beraber gezmeye çıkmasıyla başlar. Yolda atlarla giderken bir cadı bunları görür ve sırtındaki bebeğiyle yolun kenarına saklanır. Çiftçi ve karısının bindiği atlar bu cadıyı görür ve ürküp kaçmaya başlar. Ne kadar uğraşsalar da atları dur-

duramazlar. Bu kaçış esnasında çiftçinin karısının önünde bulunan çocukları atın üstünden yolun kenarındaki ot yığınlarının üstüne düşer. Bunu gören cadı hemen bebeğin yanına koşar ve ona dikkatlice bakar. Çocuğun ellerinde ve yüzünde hiç bir tüyün olmaması, tırnaklarının da kısa olması onun dikkatini çeker. Hemen orada kendi çocuğunu bu bebeğin yerine koyar ve çiftçinin çocuğunu sırtına alarak olay yerinden uzaklaşır.

Çiftçi ve karısı bir süre sonra çocuklarını düştüğü yerden almak için geri dönerler. Kadın hemen attan iner ve çocuk sesinin bulunduğu yere doğru koşar. Otların içinden ağlayan bir çocuğu çıkarır ve yaşadığını görünce özlemlerle bağırır. Bir süre sonra ise bu çocuktaki farklılıkları görmeye başlar. Vücudunda kıllar olduğunu, tırnaklarının da uzadığını görünce önce bu duruma bir anlam veremez. İlk önce belki de attan düştüğü için böyle tüylerin ve tırnakların çıktığını düşünür. Bir süre sonra kocası da bu durumu görür ve karısına bu çocuğun kendilerine ait olmadığını, bir cadı çocuğu olduğunu söyler. Adam çocuğu orada bırakarak gitmeyi teklif eder. Fakat kadın kocası ne derse desin böyle bir teklifi kabul etmez. Bu çocuğun bir cadıya ait olsa bile ortada bırakılmayacağını, eğer bırakılırsa vahşi hayvanların onu yiyeceğini söyleyerek onu eve getirir. Uzun yıllar çocukları olmayan adam “Artık benim soyum devam etmeyecek!” diyerek çok üzülür. Bunun yanında evdeki hizmetçiler ve bütün köy halkı da bu çocuğu sevmez. Bütün köyde bu çocuğu tek seven kabul eden kadındır.

Masalın devamında okuyucunun karşısına çıkan en büyük problemlerden biri de çocuğun beslenme sorunudur. Kadın bir hafta boyunca çocuğa ne verirse versin çocuk onları yemez. Bu durum karşısında ne yapacağını şaşırır ve bir an için çocuğun açlıktan öleceğini düşünür. Bunu gören kadının kocası bu tür çocukların fare, kurbağa, örümcek gibi şeyler yiyerek beslendiğini söyler. Kadın hemen gider ve bu hayvanlardan yakalayarak çocuğa yedirmeye başlar.

Kadının kocası her geçen gün bu çocuktan kurtulmanın yollarını düşünür. Bir gün köydeki yaşlılardan biri ona bir fikir verir ve der ki: “Eğer siz bu çocuğu döverseniz o ağlar ve annesi onun sesini duyarak gece gelir onu alır. Sizin çocuğunuzu da onun yerine bırakır.” Bütün köylüler bu fikri destekler. Fakat çiftçinin karısı şiddet içeren bu teklifi asla kabul etmez. Çünkü çocuğun hiçbir günahı olmadığına inanır ve eğer dövülürse onun öleceğinden korkar.

Aradan birkaç yıl geçer ve kadının kocası bu çocuktan kurtulmak için tekrar planlar yapmaya başlar. Bir gün karısına pazara gitmeyi teklif eder. “Daha önceleri yaptığımız gibi mutlu olmayı deneyelim.” der. Kadın ise bu teklifi kabul eder ve ertesi gün erkenden yola çıkarlar. Adam karısına pazara giderken çocuğun evde kalmasını teklif eder fakat kadın çocuğun başına bir şey gelmesinden korktuğu için kocasının bu fikrini kabul etmez. Sonunda çocuğu da yanlarında götürmeye karar verirler. Dağ yolunda giderlerken adam, karsından çocuğu alır ve beraber yürümeye devam ederler. Tam dar bir yola geldiklerinde adam çocuktan kurtulmayı düşünür ve çocuğu uçurumdan aşağı atmayı dener. Tam çocuğun elini bıraktığında kadın kendini yere atar ve zor da olsa çocuğun elinden tutmayı başarır. Adam bunu görünce karısında çok kızar ve “Eğer kendi çocuğumuz düştüğünde de bu şekilde tutsaydın bu hallere düşmezdik” der. Kadın ise kocasının bu sözlerine karşılık hiçbir cevap vermez ve ağlamaya başlar.

Adam karısına: “Boşuna ağlama. Bu çocuk ölse de bize hiçbir şey olmazdı.” der. Bu sözlerden sonra kadın pazara gitmekten vazgeçer ve çocuğu alarak çiftliğe geri döner.

Aradan bir süre daha geçer ve çocuk biraz daha büyür. Bir gece çiftlikte aniden bir yangın çıkar ve herkes canını kurtarmak için kaçır. Çiftlik sahibi yangının sebebini ve kimin yüzünden çıktığını öğrenmek ister. Hizmetçiler ise bu cadı çocuğunun elinde kibritle oynadığını ve yangının bu yüzden çıkmış olabileceğini söyler.

Bu büyük yangında herkes canını kurtarıırken bir anda çocuğunun orada olmadığını fark ederler. Bunu gören kadın, çocuğun ateşin içinde kaldığını anlar ve kendini alevlerin içine atarak çocuğu kurtarır. Bu durumu gören kocası yaşadıkları evi terk etmeye karar verir. Yolda giderken karşı taraftaki ormandan bir çocuk sesinin geldiğini duyar. Adam iyice yaklaşır bu çocuğu görünce bir an için kendi çocuğunu hatırlar ve “Eğer yaşasaydı bu yaşlarda olurdu.” der. Daha sonra çocuğa selam verir ev çocuk da onun selamını alır. Adam bu çocuğun kendileri gibi konuştuğunu görünce iyice şaşırır ve yüreğinde ona karşı bir sevgi oluşmaya başlar. Adam çocuğun nereden gelip nereye gittiğini sorar. O da: “Eğer beni tanısaydın nereye gittiğimi de bilirdin.” der. Adam bir anda bunun kendi çocuğu olduğunu anlar. Fakat çocuk babasının yanında kalmak istemez ve annesinin yanına gitmek istediğini söyler. Babası ise ona, annesinin bir cadının çocuğuna baktığını, onu tanımayacağını anlatmaya çalışır ve “Sen benim yanında kal.” der. Çocuk ise: “Eğer annem beni tanımazsa o zaman senin yanına gelirim.” der. Fakat bir şartla: “Beni yanında götürürken sakın cadının çocuğunu götürdüğün gibi götürme!” der. Adam bu sözlerle ne demek istediğini anlamak ister. Çocuk da başından geçenleri baştan sona babasına anlatır. “Sen çocuğu uçurumdan atmak istediğin zaman cadı da beni uçurumdan atmak istedi. Eğer annem uçuruma atmak istediğin çocuğu tutmasaydı...” Adam bu durum karşısında şok olur. Olayın devamında ise babası çocuğun cadıların içinde nasıl yaşadığını sorar. Çocuk, annesinin cadının çocuğuna merhamet ettiği zaman onlarında kendisine merhamet ettiğini söyler. Oğluna onu dövüp dövmediklerini soran baba, “Siz onların çocuğuna vursaydınız onlar da bana vururlardı.” şeklinde bir cevap alır. Bu sefer babası oğluna “Peki, sen ne yiyip içtin?” diye sorar. Oğlan da “Siz ne zaman cadının çocuğuna kurbağa, böcek gibi şeyler verseydiniz onlarda bana yağlı çörek veriyorlardı. Fakat siz ekmek ve et verdiğiniz de onlar bana yılan, akrep ve acı ot gibi şeyler veriyorlardı. İlk hafta neredeyse onların ellerinde acımdan ölecektim. Eğer annem o çocuğa yemek getirip vermeseydi...”

Bu sözleri işittikten sonra babası çocukla beraber tekrar çiftliğe dönmeye karar verir. Evlerine doğru giderken çocuğun üstünden tütsü kokusu geldiğini fark eder ve bunun sebebini çocuğuca sorar. Çocuk ise bir gün önce cadıların kendisini ateşe attığını söyler. “Sebebi ise sendin.” der. Çünkü “Sen cadının çocuğunu ateşin içine attın. Eğer annem o çocuğu kurtarmamış olsaydı...” Bu sözlerden sonra çiftçi hızla köye doğru koşmaya başlar. Bir anda durur ve onu nasıl serbest bıraktıklarının cevabını öğrenmek ister. Çocuk, cadının çocuğu için annesinin kendi canından vazgeçtiğini gördükleri zaman cadıların onu serbest bıraktıklarını söyler. Son olarak adam oğlundan şunu sorar: “Annen gerçekten canından aziz gördüğü birinden vazgeçti mi?” Çocuk babasına bakarak: “Evet, atladığına göre birinden vazgeçmiştir.”

Bundan sonra adam ve çocuğu eve gelirken yolda kadını görürler. Adam karısına seslenir. Tam o esnada kadın cadının çocuğun yanından gittiğini fark eder. Eğer kadının vücudu yanmamış olsaydı bu onu aramaya çıkacaktı. Ama artık ayağa kalkacak gücü kalmamıştı. Fakat bir anda ormandan doğru gelen kocasının sesinde bir ferahlık hissetti. Kadının yanına gelen kocası büyük bir heyecanla kendi çocuklarını karısının kucağına verir ve ona “Gerçekten bu çocuğu kurtaran sensin.” der.

Bu masalı çok sevdiğini belirten yazar, her bir canlının kendi çapında bir değer taşıdığına inandığı için bu masalı çevirdiğini ve bu fikri Türkmen çocuklarına da ulaştırmak istediğini belirtir. Eserin bir diğer ilginç yanı ise içindeki resimlerin, İsveç’in meşhur ressamlarından biri tarafından parasız olarak Türkmen çocuklarına hediye edilmiş olmasıdır.

4. Sonuç

Roman, hikâye ve şiir alanında birçok eser kaleme alan Ak Welsapar, masal tarzında eserler de yazmıştır. Yazarın bu türde ürettiği eserleri her ne kadar zaman, mekân, şahıs kadrosu ve olaylar yönüyle olağanüstü özellikler taşısa da vermek istediği temel mesajın hedefinde, başta insan olmak üzere kâinata var olan her türlü varlık ve onlara karşı sorumluluk duygusu vardır.

Ak Welsapar, yazdığı masalarda okuyucuyu eğlendirmenin yanında onlara mertliğin namertlikten, güzelliğin çirkinlikten, iyiliğin kötülükten ve sevginin nefretten daima üstün olduğu fikrini aşlamaya çalışır ve Akyılan ile Karayılan masalında olduğu gibi, iyilik ile kötülüğün mücadelesinde daima iyilikten yana olmak ve bu duyguyu okuyucuya vermek ister. Bazen de toplumların kendi içlerinden çıkan insanlar tarafından felakete sürüklenebileceği duygusunu *Kurtarıcı [Azat edici]* masalında görüleceği üzere üstü kapalı bir şekilde anlatmaya çalışır.

Yazar, makam olarak büyük yerlerde bulunan fakat yukarıda ifade edilmeye çalışılan duygu ve düşüncelerden mahrum olarak yetişen Türkmenler için ise çok üzülür. Ona göre bu düşünce ve duygulardan mahrum olarak yetişen Türkmenler ve onların çocukları milli bilinçten uzak yetiştikleri için acınacak bir hâledirler.

Ak Welsapar, sadece Türkmen masalları kaybolmasın, kendi kültürü yaşasın veya az sözle çok şey anlatılan güzel bir tür diye masal yazmaz. Aynı zamanda o, evrensel değerlerin Türkmenler ve çocukları tarafından öğrenilmesi ve yaşanılması amacını da hedefler. Bunun için dünya çapında bilinen ve birçok dile çevrilen Nobel ödülü almış Selma Lagerlöf gibi yazar ve şairlerin eserlerinden bazılarını Türkmenceye tercüme eder.

Kısacası, anayurdundan uzun zamandır ayrı yaşayan Ak Welsapar, hiçbir zaman kendi kültüründen ve değerlerinden kopmadığı gibi, yerelden evrensele doğru uzanan bir yolda, daima akıl ve bilimin ışığında yürümeyi kendine ilke edinmiş ve bu uğurda önce kendi insanına sonra bütün insanlığa hizmeti bir görev olarak algılamıştır. Bu durum ise onu, milli olmaktan çıkarıp uluslararası alanda tanınan bir yazar haline getirmiştir.

Şimdiye kadar sadece *Kobra* romanı Türkiye Türkçesine aktarılan yazarın, masallarının da aktarılması iki toplumun kültürel anlamda birbirin tanınmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Boratav, Pertev Naili (1982), *Folklor ve Edebiyat 1*, Adam Yayınları, İstanbul.
- Çetinkaya, Zeynep (2007), *Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Devellioğlu, Ferit (2005), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Elçin, Şükrü (1981), *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Oğuz, M. Öcal vd., (2007), *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Türkçe Sözlük* (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Welsapar, Ak (2013), *Den underbara sångens hem, [Harika Şarkının Evi]*, Gün Neşriyatı, Sweden.
- Welsapar, Ak (2013), *Almaşylan*, Gün Neşriyatı, Sweden.
- _____ (2013), *Reçnoy kon Dül-dül, [Su Atı Düldül]*, Gün Neşriyatı, Sweden.
- Zal, Ünal (2015a), Karakum Güneşi-I [Romanlar], *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Volume 3/1, April / 2015, p. 444-465, Germany.
- _____ (2015b), Karakum Güneşi-II [Hikâyeler], *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Volume 3/1, April / 2015, p. 466-479, Germany.
- _____ (2015d), Karakum Güneşi-IV [Şiirler], *International Journal of Languages' Education and Teaching*, Volume 3/2, August 2015, p. 303-311, Germany.